

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การวิจัยทางสังคมศาสตร์ มีขั้นตอนที่สำคัญของการดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอนดังนี้ คือ การเลือกปัญหา กำหนดสมมติฐาน ออกแบบวิจัย พัฒนาเทคนิคหรือวิธีการ เก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการวิจัย (Nachmias, 1981) จากขั้นตอนของกระบวนการวิจัยดังกล่าว จะเห็นว่าขั้นตอนที่สำคัญขั้นตอนหนึ่ง ที่จะทำให้ข้อสรุปของผลการวิจัยนั้น ๆ เป็นที่น่าเชื่อถือได้ คือ ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยจำเป็นต้องตัดสินใจว่าจะเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต้องการด้วยเครื่องมือหรือเทคนิควิธีอย่างไร จึงจะเหมาะสมที่สุด เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลที่นิยมใช้กันมากเกือบร้อยละ 80 ของการวิจัยทางสังคมศาสตร์ คือ การใช้แบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ (อุทุมพร จามรมาน, 2530) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชรี คราประยูร (2513) พิชัย ดลเสมอ (2526) วีระศักดิ์ บรรณาธรรม (2528) และรัตติกร ทิมเจริญ (2531) ที่พบว่าแบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้มากที่สุด เนื่องจากสามารถนำไปใช้ได้อย่างกว้างขวางกว่าเทคนิคอื่น ๆ เป็นวิธีที่สะดวก ผู้วิจัยไม่ต้องออกไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง เสียค่าใช้จ่ายน้อย ประหยัดเวลา และแรงงาน ผู้วิจัยสามารถถามข้อคำถามได้อย่างครอบคลุม ผู้ตอบมีเสรีภาพในการตอบอย่างเต็มที่ และยิ่งเหมาะที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนมากหรืออยู่กันอย่างกระจัดกระจาย โดยทั่วไปการส่งและคืนแบบสอบถามนิยมทำกันอยู่ 2 วิธี คือ การส่งและรับคืนแบบสอบถามจากผู้ตอบด้วยตนเอง หรือ ตัวแทน ที่ได้รับมอบหมายกับการส่งและคืนแบบสอบถามทางไปรษณีย์ โดยผู้วิจัยต้องอำนวยความสะดวกในการส่งแบบสอบถามกลับคืน โดยเตรียมซองติดแสตมป์พร้อมทั้งเจ้าหน้าที่ของถึงผู้วิจัยไว้อย่างเรียบร้อย (บุณธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2531)

ในการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลยังมีข้อดีอีกหลาย ๆ ด้าน เช่น สามารถควบคุมให้แบบสอบถามถึงมือผู้รับในเวลาไล่เลี่ยกันทำให้ได้คำตอบที่แสดงถึงความคิดเห็นที่ใกล้เคียงกัน ผู้ตอบข้อความที่เหมือนกันและแบบฟอร์มเดียวกันเป็นการควบคุมสภาวะที่คล้ายกัน และถ้าแบบสอบถามที่ส่งไปนั้นเป็นแบบสอบถามที่สร้างได้ดีการวิเคราะห์ข้อมูลก็จะทำได้ง่าย และผู้ตอบจะตอบอย่างสะดวกใจ (อุทุมพร จามรมาน, 2530) การตอบแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ยังเป็นการลดการเผชิญหน้า และลดความอึดอัดในการตอบคำถาม บางคำถามระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ตอบคำถาม โดยเฉพาะการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อเรื่องต่าง ๆ (ภัสสร ลิมานนท์, 2529) อย่างไรก็ตามการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต้องพบกับปัญหาที่สำคัญ คือ ปัญหาด้านปริมาณและด้านคุณภาพของคำตอบ ซึ่งปัญหาในด้านปริมาณพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่งแบบสอบถามกลับคืนในอัตราค่อนข้างต่ำ เช่น จากรายงานของ Nachmias (1981) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมักไม่ทำการตอบแบบสอบถาม และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา ประมาณร้อยละ 20 ถึง 40 เท่านั้น ส่วนปัญหาในด้านคุณภาพของคำตอบจากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบไม่ตั้งใจตอบด้วยความจริงใจ หรือ แกล้งตอบ (faking) หรือ อาจให้ผู้อื่นตอบแทน ซึ่งสามารถสรุปเป็นข้อบกพร่องของแบบสอบถามได้ 2 ประการ คือ ประการแรก เกิดจากตัวแบบสอบถามไม่น่าสนใจทำให้ผู้ตอบไม่ตอบแบบสอบถาม ประการที่สอง เกิดจากตัวผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อบกพร่องประการแรก ที่เกิดจากแบบสอบถามนั้น ได้มีผู้ทำการศึกษาเพื่อเพิ่มอัตราการตอบกลับโดยใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การพิมพ์แบบสอบถามควรรู้ใช้กระดาษสีเขียวหรือ สีฟ้า และมีความยาว 4-8 หน้า จะมีอัตราการตอบกลับสูงกว่า การพิมพ์แบบสอบถามที่ใช้กระดาษสีขาว และมีความยาว 12 หน้า (วิไลวรรณ ศากรวิมล, 2523) พิมพ์ด้วยหมึกสีน้ำเงิน หรือสีเขียว ทำให้ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมากกว่าพิมพ์ด้วยหมึกสีแดงและสีดำ (สุชีราภัทรายุทธวรรณ์, 2531) การจัดหน้าแบบสอบถามและการพิมพ์อัดสำเนาแบบสอบถาม จะทำให้ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมามาก (วิจิตรา ประสาทเวทกุล, 2523) และแบบสอบถามที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับวิชาชีพของกลุ่มตัวอย่าง มีอัตราการตอบกลับสูงกว่า แบบสอบถามที่ไม่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพของกลุ่มตัวอย่าง (พิชัย แก้วสุวรรณ, 2529)

ข้อบกพร่องประการที่สอง ที่เกิดจากตัวผู้ตอบแบบสอบถามนั้น เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทั่วไปดังเช่น ในแบบสอบถามวัดความสามารถ มีนักวิจัยหลายท่านสนใจเกี่ยวกับการเดาคำตอบ และในทำนองเดียวกันในแบบสอบถามวัดบุคลิกภาพและแบบวัดทัศนคติ ก็มีผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับการแกล้งตอบ (Anatasi, 1968 แปลโดย ประชุมสุข อาชีวอำรุง และคณะ 2519) สำหรับในแบบสอบถามนั้นปัญหาที่เกิดขึ้นก็อยู่ในลักษณะที่คล้ายคลึงกันคือ จะเชื่อได้หรือไม่ว่า คำตอบจากแบบสอบถามที่ได้ั้นผู้ตอบตอบอย่างจริงจัง หรือตอบแบบสุ่มโดยไม่ได้อ่านข้อความหรือคิดอะไรเลย ซึ่งข้อมูลที่ได้มาคงจะบิดเบือนไป และในข้อตกลงเบื้องต้นของงานวิจัยที่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มักกำหนดข้อตกลงเบื้องต้นที่พบอยู่เสมอว่า " ผู้วิจัยถือว่าผู้ตอบแบบสอบถามด้วยความจริงจัง " มีนักวิจัยจำนวนมากไม่พอใจกับข้อตกลงเบื้องต้นดังกล่าว เนื่องจากนักวิจัยบางท่านที่มีความรู้และประสบการณ์ในการวิจัย และค่อนข้างจะพิถีพิถันในการเก็บรวบรวมข้อมูล ก็อาจจะมีการตรวจสอบความจริงใจในการตอบอยู่บ้าง ในขณะที่นักวิจัยอีกเป็นจำนวนมากได้ละเลยไม่ได้ใช้และไม่ค่อยสนใจกับการตรวจสอบความจริงใจกันมากเท่าใดนัก จึงทำให้เป็นที่น่าสงสัยเกี่ยวกับความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยที่ได้

Moser (1958) ให้ข้อสังเกตว่าสิ่งที่บ่งบอกถึงความไม่ถูกต้องของคำตอบ คือ ความไม่สอดคล้องกันของคำตอบ (Inconsistency) ซึ่งจะแสดงถึงความสะเพร่าหรือความพยายามบิดเบือนคำตอบของผู้ตอบก็ได้ และ อุกุมพร จามรมาน (2533) ได้เน้นว่าการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ ก่อนการวิเคราะห์เป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะการวิเคราะห์ข้อมูลที่เชื่อถือไม่ได้นั้น จะไม่ได้อะไรเลยกลับเป็นอันตราย เพราะทำให้วิจัยสรุปผลผิดพลาด

การตรวจสอบความจริงใจของผู้ตอบแบบสอบถามหรือแบบสำรวจต่าง ๆ นั้นเป็นการเพิ่มคุณภาพข้อมูลให้มีความเชื่อถือมากยิ่งขึ้น โดยทั่วไปนิยมใช้ข้อกระทงจำนวนหนึ่งแทรกปะปนไว้ระหว่างชุดของข้อกระทงทั้งหมดของแบบสอบถามชุดนั้น ๆ ชุดข้อกระทงเหล่านี้ถือว่าเป็นสเกลที่ใช้ตรวจสอบความจริงใจของผู้ตอบ อาจจะเป็นสเกลที่วัดความพึงปรารถนาของสังคม (social desirability) การแกล้งตอบ (faking) ความคงที่ของผู้ตอบ (self-consistency) หรือเซตคำตอบ (response set) ซึ่งขึ้นอยู่กับความเชื่อของผู้สร้าง

แบบสอบถาม หรือแบบสำรวจชนิดนั้น ๆ (Popham, 1981) ในบรรดาสเกลที่สร้างขึ้นโดยอาศัยวิธีการต่าง ๆ เหล่านี้ จากการศึกษาของ อนันต์ บัวบาน (2525) พบว่าสเกลที่สร้างขึ้นโดยอาศัยวิธีการวัดความคงที่ของผู้ตอบมีความเหมาะสม และน่าที่จะมีประสิทธิภาพดีที่สุดในการที่ตรวจสอบว่าผู้ตอบแบบสอบถามด้วยความจริงใจ หรือตอบแบบสุ่มโดยไม่ได้ตั้งใจอ่านแบบสอบถาม เพราะถ้าผู้ตอบแบบสอบถามโดยไม่ได้ตั้งใจอ่าน ความน่าจะเป็นของโอกาสที่จะตอบตรงกันในเรื่องกระทงซึ่งซ้ำกันหรือสื่อความหมายคล้ายคลึงกันย่อมมีน้อยมาก และพบว่าวิธีที่สื่อความหมายคล้ายคลึงกันของ ข้อคำถามในแบบสอบถาม มีแนวโน้มที่จะวัดความจริงใจได้ดีกว่าวิธีอื่น ๆ

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วในด้านปริมาณและคุณภาพของคำตอบนั้น จะเห็นได้ว่างานวิจัยที่จะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงนั้นต้องเป็นงานวิจัยที่ให้ความรู้ได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงก็คือ ความเชื่อถือได้ของผลการวิจัย นอกจากอัตราการตอบกลับแบบสอบถามกลับมาสูงที่จะทำให้ผลการวิจัยเชื่อถือได้และคำถามที่เป็นตัวแทนที่ดีแล้ว ผลการวิจัยจะเชื่อถือได้หรือไม่ก็ยังขึ้นอยู่กับคุณภาพของคำตอบจากแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาว่าคำตอบที่ได้รับมานั้นมีคุณภาพหรือไม่หรืออาจกล่าวได้ว่าผู้ตอบด้วยความจริงใจหรือไม่ จากเหตุผลด้านคุณภาพของคำตอบนั้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงความจริงในการตอบแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์โดยให้สัมภาษณ์ว่า "ความจริงใจในการตอบแบบสอบถามทางไปรษณีย์ของครูประถมศึกษา หมายถึงความคงที่ในการตอบข้อกระทงคู่ขนาน" โดยเชื่อว่าผู้ตอบที่ตอบข้อกระทงคู่ขนานอย่างสอดคล้องกัน เป็นผู้ที่มีความตั้งใจในการตอบแบบสอบถาม ซึ่งหมายถึงว่าเป็นผู้ที่มีความจริงใจในการตอบแบบสอบถามนั่นเอง จากการศึกษาของ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และสุชีรา ภักทรายุทธวรรณ (2533) พบว่า การแจ้งให้ทราบล่วงหน้า และสีของหมึกพิมพ์ เป็นตัวแปรที่มีผลต่อความจริงใจในการตอบแบบสอบถาม ส่วนตัวแปรการกำหนดวันส่งกลับไม่มีผลต่อความจริงใจในการตอบ มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการแจ้งให้ทราบล่วงหน้าและสีของหมึกพิมพ์ต่อความจริงใจในการตอบแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ในระยะภายหลังการติดตาม กล่าวคือ ถ้าต้องการคำตอบที่มีความจริงใจสูงสุดควรแจ้งให้ผู้ตอบทราบล่วงหน้าก่อนส่งแบบสอบถามไปให้ตอบ และแบบสอบถามควรจะมีหมึกสีน้ำเงินหรือสีเขียว นอกจากนี้ยังค้นพบว่า ความจริงใจในการตอบแบบสอบถามมีผลต่อสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบสอบถาม และความจริงใจในการตอบแบบสอบถามมีผลต่อผลการวิจัยเกี่ยวกับโครงสร้างองค์ประกอบของลักษณะครูที่ดีและ

ความสามารถในการอธิบายความแปรปรวนทางคุณลักษณะของครูที่ดี และจากงานวิจัยของ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ (2536) พบว่าขนาดของแบบสอบถามการจัดหน้า และการให้ สิ่งของตอบแทนมีผลร่วมกันต่อความจริงใจในการตอบแบบสอบถาม ทั้งในระยะก่อนการติดตาม และในทุกๆระยะรวมกัน ดังนั้นตัวแปรความจริงใจในการตอบแบบสอบถามจึงเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความน่าเชื่อถือได้ของผลการวิจัยที่เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ที่ส่งทางไปรษณีย์

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่า มีตัวแปรสิ่งเร้านอกจากการแจ้งให้ทราบล่วงหน้า ตัวแปรเชิงคุณลักษณะของแบบสอบถาม คือ สีของหมึกพิมพ์ ขนาดของแบบสอบถาม การจัดหน้า แบบสอบถาม และการให้รางวัลหรือสิ่งของตอบแทนแก่ผู้ตอบแบบสอบถามแล้วยังมีตัวแปรใดบ้าง ที่มีผลต่อความจริงใจในการตอบแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ ของครูประถมศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษา ตัวแปรเชิงคุณลักษณะของแบบสอบถาม คือ สัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและทางลบที่ต่างกัน โดยมุ่งศึกษาว่าสัดส่วนที่ต่างกันของข้อกระทงทางบวกและทางลบที่ต่างกันจะมีผลต่อความจริงใจ ในการตอบแบบสอบถามหรือไม่

การกำหนดสัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและทางลบที่ต่างกันแบบสอบถามว่าจะต้องมีสัดส่วนจำนวนเท่าไร จึงจะสามารถใช้วัดความจริงใจในการตอบแบบสอบถามได้นั้นยังไม่มี ผลงานวิจัยหรือทฤษฎีใดกล่าวถึง แต่มีงานวิจัยของ อารยา ดังคนิวาส (2529) ที่ทำการศึกษา เปรียบเทียบค่าความเที่ยง ค่าความตรงของมาตรวัดทัศนคติแบบลิเคอร์ท โดยใช้สัดส่วนจำนวน ข้อกระทงที่เป็นนิเสธต่างกัน คือ 75%, 50% และ 25% ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการ วิจัย คือ นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของคณะครุศาสตร์ หรือศึกษาศาสตร์ จำนวน 702 คน ของ มหาวิทยาลัยส่วนกลาง 4 แห่ง เครื่องมือที่ใช้คือ มาตรวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครูแบบลิเคอร์ท ผลการวิจัยพบว่า ค่าความเที่ยงและค่าความตรงร่วมสมัยของมาตรวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครูที่มี สัดส่วนจำนวนข้อกระทงที่เป็นนิเสธ 75%, 50% และ 25% ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญ และมีความตรงเชิงจำแนกเท่าเทียมกัน และ จากแนวคิดของ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2536) ที่ว่า แบบสอบถามที่มีค่าตอบในแต่ละข้อเหมือนกันหมด เช่น มีค่าตอบอยู่ในสเกล

ที่มีน้ำหนักคะแนนลดหลั่นกันลงมาตามลำดับแบบสอบถามประเภทนี้ง่ายต่อการที่ผู้ตอบจะแก้งตอบให้คำตอบไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ดังนั้นจึงควรสร้างข้อกระทงที่มีลักษณะไปในทางบวกและทางลบจำนวนเท่า ๆ กัน Mehrens และ Lehmann (1984) ได้ให้หลักในการสร้างข้อกระทงหรือข้อคำถามในมาตรวัดเจตคติว่าพยายามให้มีข้อกระทงที่ใช้ค่าแสดงความรู้สึกทางบวกเท่ากับจำนวนข้อกระทงที่ใช้แสดงความรู้สึกทางลบ และจากแนวคิดของ อีเบล (Ebel, Robert L. 1972) ที่ว่า "แบบสอบแบบถูก ผิดนั้น ถ้ามีจำนวนข้อผิดอยู่ประมาณ 67% ของจำนวนข้อสอบทั้งหมดแล้วจะทำให้ข้อสอบนั้นมีค่าความเที่ยงสูงขึ้น" และผู้วิจัยได้ทำการศึกษารวบรวมรายละเอียดจากงานวิจัยที่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2530 ถึง ปีการศึกษา 2536 จำนวน 20 เล่ม พบว่า แบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น มีข้อคำถามทางบวกและทางลบในสัดส่วนที่ต่างกัน คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ได้ดังนี้ เป็นข้อคำถามทางบวกทุกข้อ คิดเป็น 100% ของข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 3 เล่ม เป็นคำถามทางบวก 75% ทางลบ 25% จำนวน 9 เล่ม เป็นคำถามทางบวก 60% ทางลบ 40% จำนวน 5 เล่ม และเป็นคำถามทางบวก 37% ทางลบ 63% จำนวน 3 เล่ม จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวพบว่าผู้สร้างได้กำหนดจำนวนข้อกระทงทางบวกและทางลบโดยใช้สัดส่วน 3 ต่อ 1 เป็นส่วนมาก

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงผลของสัดส่วนที่ต่างกันของข้อกระทงทางบวกและทางลบที่มีต่อความจริงใจในการตอบแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์โดยใช้นแนวคิดของ Eble, Robert L. (1972), สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2536), งานวิจัยของ อารยา ตั้งคนิวาส (2529) และจากการศึกษาวิจัยที่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2530 ถึงปีการศึกษา 2536 ผู้วิจัยได้ใช้นแนวคิดดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวข้องกับจำนวนข้อกระทงทางบวกและทางลบ มาปรับใช้ในการกำหนดสัดส่วนของข้อกระทงแต่ละด้าน โดยใช้นสัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและทางลบ ดังนี้ 100% ต่อ 0%, 75% ต่อ 25%, 67% ต่อ 33%, 50% ต่อ 50%, 33% ต่อ 67%, 25% ต่อ 75% และ 0% ต่อ 100% ตามลำดับ และในการจัดเรียงตำแหน่งของข้อกระทงทางบวกและทางลบนั้น ใช้การจัดตำแหน่งโดยอาศัยหลักการจัดอย่างมีระบบตามสัดส่วนจำนวนข้อกระทงทางบวกและทางลบ เพื่อศึกษาว่าจำนวนสัดส่วนที่ต่างกันของข้อกระทงทางบวกและทางลบ

จะมีผลทำให้ผู้ตอบมีความจริงจังในการตอบแบบสอบถามหรือไม่ เพื่อว่าผลการศึกษาจะทำให้ได้ ข้อมูลรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับประสิทธิภาพของแบบสอบถาม ที่จะนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ครู- อาจารย์ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพื่อเพิ่มแรงจูงใจ ให้ผู้ตอบอยากตอบแบบสอบถามมากขึ้น ผู้วิจัยคาดว่าข้อค้นพบที่ได้จากงานวิจัยครั้งนี้ จะเป็น ประโยชน์ต่อนักวิจัยอื่น ๆ ที่จะนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ครู-อาจารย์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ นอกจากนี้ยังอาจจะนำไปประยุกต์ใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่ใช้การส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งเป็นคำตอบที่ ผู้ตอบตอบอย่างจริงจังและเต็มใจ ซึ่งจะส่งผลให้การวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ มีความน่าเชื่อถือและถูกต้องมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความจริงจังของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ ในการตอบแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ ที่มีสัดส่วนของข้อกระทง ทางบวกและทางลบต่างกัน

สมมติฐานของการวิจัย

จากแนวคิดของ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2536) ที่ว่าวิธีที่จะช่วยให้ได้คำตอบที่จริงจัง ในการตอบแบบสอบถามวิธีหนึ่งก็คือควรสร้างข้อกระทงที่มีลักษณะไปในทิศทางเดียวกันหมดทุกข้อ เพราะ แบบสอบถามประเภทนี้จะทำให้ผู้ตอบไม่สามารถแก้งตอบ ให้คำตอบไปในทิศทางใด ทิศทางหนึ่งได้ และจากการศึกษาของ O'Neill (1967) พบว่า การตั้งคำถามแบบมีทิศทาง มีผลต่อคำตอบ โดยที่คนส่วนใหญ่ จะตอบเห็นด้วยกับคำถามทางบวกมากกว่าคำถามทางลบ และ ตอบในทิศทางที่เป็นที่พึงปรารถนาของสังคม (อ้างถึงใน รุ่งนภา พุ่มพฤษ, 2534) และ เนื่องจากข้อคำถามทางบวก เป็นข้อคำถามที่จะทำให้ผู้ตอบมีความรู้สึกที่ดีในการตอบและสามารถ ตอบให้สอดคล้องกันได้ง่ายกว่าข้อคำถามทางลบ ซึ่งต้องพิจารณามากอาจจะทำให้ผู้ตอบ

เกิดความเบื่อหน่ายในการตอบ เมื่อเกิดความเบื่อหน่ายก็จะตอบโดยขาดความตั้งใจ อาจจะตอบโดยการเดาหรือไม่อ่านข้อคำถาม ตอบเพื่อให้เสร็จ ๆ ไปเท่านั้น และในทางจิตวิทยาถือว่ามนุษย์มีธรรมชาติที่ดั่งงาม มนุษย์มีแรงคลใจที่จะทำความดี และมนุษย์มีพฤติกรรมที่สามารถเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใดก็ได้ตามที่สังคมต้องการ (ชัยพร วิชชาวุธ, 2521) จากเหตุผลดังกล่าวแล้วแต่เป็นลักษณะนิสัยของคนไทยทั้งสิ้นซึ่งชอบความสะดวกสบาย ต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม พยายามปรับตัวและดำเนินชีวิตตามความต้องการของสังคม ถึงแม้จะขัดกับความรู้สึกของตนเองบ้างในบางครั้ง ต้องการพบแต่ในสิ่งที่ดั่งงามและพยายามหลีกเลี่ยงสิ่งที่จะส่งผลให้ตนเองได้รับความเดือดร้อน ดังนั้นผู้วิจัยจึงคาดว่าจะตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับสัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและทางลบดังนี้

ความจริงใจที่วัดจากแนวคิดของการวัดความสอดคล้อง ในการตอบแบบสอบถาม ระหว่างกลุ่มที่ได้รับแบบสอบถามที่มีสัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและทางลบต่างกัน คือ รูปแบบที่ 1 มีข้อกระทงทางบวกทุกข้อ (100%), รูปแบบที่ 2 สัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและทางลบ (75% ต่อ 25%), รูปแบบที่ 3 มีสัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและทางลบ (67% ต่อ 33%), รูปแบบที่ 4 มีสัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและทางลบ (50% ต่อ 50%), รูปแบบที่ 5 มีสัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและทางลบ (33% ต่อ 67%), รูปแบบที่ 6 มีสัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและทางลบ (25% ต่อ 75%) และ รูปแบบที่ 7 มีข้อกระทงทางลบทุกข้อ (100%) น่าจะแตกต่างกันโดยที่กลุ่มที่ได้รับแบบสอบถามรูปแบบที่มีข้อกระทงทางบวกและทางลบเป็น 100% ต่อ 0% น่าจะมีความจริงใจในการตอบสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับแบบสอบถามรูปแบบอื่น ๆ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ คือ ครู - อาจารย์ ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ปฏิบัติราชการในปีการศึกษา 2536
2. ตัวแปรที่ศึกษา แบ่งเป็น
 - 2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ แบบสอบถามที่มีสัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและข้อกระทงทางลบต่างกัน ดังนี้

- 2.1.1 แบบสอบถามรูปแบบที่ 1 มีข้อกระทงทางบวกทุกข้อ คิดเป็น 100%
- 2.1.2 แบบสอบถามรูปแบบที่ 2 มีข้อกระทงทางบวก 75% ข้อกระทงทางลบ 25%
- 2.1.3 แบบสอบถามรูปแบบที่ 3 มีข้อกระทงทางบวก 67% ข้อกระทงทางลบ 33%
- 2.1.4 แบบสอบถามรูปแบบที่ 4 มีข้อกระทงทางบวก 50% ข้อกระทงทางลบ 50%
- 2.1.5 แบบสอบถามรูปแบบที่ 5 มีข้อกระทงทางบวก 33% ข้อกระทงทางลบ 67%
- 2.1.6 แบบสอบถามรูปแบบที่ 6 มีข้อกระทงทางบวก 25% ข้อกระทงทางลบ 75%
- 2.1.7 แบบสอบถามรูปแบบที่ 7 มีข้อกระทงทางลบทุกข้อ คิดเป็น 100%

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

ความจริงใจในการตอบแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน

ความไม่สมบูรณ์ของงานวิจัย

กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามสุ่มหลายในการส่งแต่ละครั้ง ทำให้อัตราการส่งกลับและข้อมูลความจริงใจในการตอบคลาดเคลื่อนไปบ้าง

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การบริการไปรษณีย์ในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทยมีความรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพในการให้บริการเท่าเทียมกัน
2. การกิจในการทำงานของประชากรครู แต่ละโรงเรียนไม่แตกต่างกันตลอดช่วงระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ผู้ตอบที่ตอบคำถามคู่ขนานหรือข้อกระทงที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน ห่างกันเกิน 1 คะแนน แสดงว่าผู้ตอบไม่มีความคงที่ในการตอบ ซึ่งจะหมายรวมถึงไม่มีความจริงจังในการตอบแบบสอบถาม
4. การจัดครู-อาจารย์เข้าสอนประจำชั้น ประจำห้องในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นไปอย่างสุ่ม

ความหมายของค่าที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม หมายถึง เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งให้ผู้ตอบตรวจสอบหรือแสดงความคิดเห็นตามลักษณะที่กำหนดให้ ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง แบบสอบถามเรื่อง "ทัศนคติของครูต่อการเมืองไทย" ซึ่งสร้างให้มีข้อกระทงทางบวกและข้อกระทงทางลบในสัดส่วนที่แตกต่างกัน จำนวน 48 ข้อ และเพิ่มข้อกระทงสำหรับตรวจสอบความจริงใจ ซึ่งสร้างให้เป็นข้อกระทงทางบวกและทางลบตามสัดส่วนที่ต่างกัน จำนวน 12 ข้อ รวมเป็นแบบสอบถามทั้งหมด 60 ข้อ

ความจริงใจในการตอบแบบสอบถาม หมายถึง คะแนนความคงที่ในการตอบคำถามหรือข้อกระทงคู่ขนาน จำนวน 12 คู่ ถ้าผู้ตอบตอบข้อกระทงคู่ขนานห่างกันไม่เกิน 1 คะแนน คือ 1-2, 2-3, 3-4,

และ 4-5 จะได้ 1 คะแนน รวมคะแนนความจริงใจเต็ม
12 คะแนน

ข้อกระทงทางบวก	หมายถึง ข้อความที่พึงประสงค์ที่ทุกคนควรปฏิบัติ
ข้อกระทงทางลบ	หมายถึง ข้อความที่ไม่พึงประสงค์ซึ่งทุกคนไม่ควรปฏิบัติ
สัดส่วน	หมายถึง จำนวนข้อกระทงทางบวกและทางลบที่ต่างกัน ในการวิจัยครั้งนี้ 100% ต่อ 0%, 75% ต่อ 25%, 67% ต่อ 33%, 50% ต่อ 50%, 33% ต่อ 67%, 25% ต่อ 75% และ 0% ต่อ 100%
ครู	หมายถึง ผู้ที่ทำการสอนอยู่ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในปีการศึกษา 2536

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเทคนิคการใช้แบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ที่มีสัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและทางลบต่างกัน 7 รูปแบบที่สอดคล้องกับความคุ้นเคยในการตรวจสอบความคงเส้นคงวาในการตอบเพื่อให้ได้คำตอบที่มีความจริงใจมากที่สุด และทราบถึงคุณภาพของข้อมูลว่ามีความเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามให้ได้ข้อมูลที่ได้น่าเชื่อถือยิ่งขึ้น
2. เป็นประโยชน์แก่นักวิจัยที่เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่สามารถจะเลือกใช้แบบสอบถามที่มีสัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและทางลบต่างกัน รูปแบบที่ทำให้ผู้ตอบมีความจริงใจและเต็มใจในการตอบมากที่สุด